

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА
ТА МЕДИЧНА СТАТИСТИКА»

Навчальний рік 2020-2021

галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва напрямку підготовки)

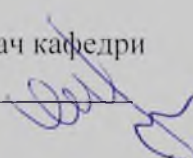
спеціальність: 223 «Медсестринство» другий (магістерський) рівень
(шифр і назва спеціальності)

курс: 2-й

Силабус навчальної дисципліни
затверджений на засіданні кафедри
громадського здоров'я та управління
охороною здоров'я

Протокол від
«28» серпня 2020 року № 13

Завідувач кафедри

_____
(підпис) Огнєв В.А.
(прізвище та ініціали)

«28» серпня 2020 року

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем громадського здоров'я

Протокол від
22 вересня 2020 року № 2

Голова

_____
(підпис) Огнєв В.А.
(прізвище та ініціали)

«31» серпня 2020 року

1. Дані про викладача, що викладає навчальну дисципліну

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Мякина Олександр Володимирович
Контактний тел.	(096) 3050992
E-mail:	myakina_oleksandr@ukr.net
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	середа 15.00-17.00, ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
Прізвище, ім'я по батькові викладача	Григоров Микола Миколайович
Контактний тел.	(067)575747401
E-mail:	N5757401@ukr.net
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	вівторок 15.00-17.00, ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

д. мед. н., проф. Огнєв В.А.,
к. мед. н., доц. Усенко С.Г.
к. мед. н., доц. М'якина О.В.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Соціальна медицина та медична статистика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Сестринська справа» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 223 «Медсестринство» одного року навчання (заочна форма).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення навчальної дисципліни є: окремі аспекти історії соціальної медицини та медичної статистики, соціологія та медична соціологія, правові і організаційні засади галузі охорони здоров'я, основи організації лікувально - діагностичного процесу, оцінка його обсягу та якості при вивченні клінічних дисциплін.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Соціальна медицина та медична статистика» інтегрується з історією медицини, соціологією та медичною соціологією, гігієною та екологією, інформатикою, етикою, основами економічних теорій та в подальшому з клінічними та гігієнічними дисциплінами;

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації навчально-виховного процесу вищої освіти.

Загальний підхід: вивчення навчальної дисципліни передбачає опанування теоретичних знань та практичних навичок щодо основних понять та категорій соціальної медицини та медичної статистики, принципів розробки

управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення діяльності закладів охорони здоров'я.

Для успішного проходження курсу студентів необхідно вчасно виконувати всі завдання викладача, при виявленні питань чи проблем з їх виконанням завчасно звертатися до викладача.

Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. В процесі вивчення різних тем студенту доцільно звертати особливу увагу на питання, що виносяться на підсумковий контроль.

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

сформувати наукового медико-соціального мислення для використання його при вивченні й оцінці закономірностей громадського здоров'я та системи його охорони, кваліфікованого обґрунтування та розробки соціальних, медичних і економічних заходів щодо забезпечення оптимального рівня здоров'я населення та його активного довголіття.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Соціальна медицина та медична статистика» є:

- освоїти теоретичні основи медичної статистики;
- опанувати сучасні принципи доказової медицини;
- ознайомитись з методиками визначення та аналізу основних біостатистичних показників та критеріїв та засвоїти методичні та теоретичні основи формування статистичних основ формування статистичних сукупностей для подальшого адекватного їх аналізу;
- засвоїти принципи розробки управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення діяльності закладів охорони здоров'я.

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знан-ня	Умін-ня	Комуні-кація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
1	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог	+	+	+	+
Загальні компетентності					
1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації		+	+	+
2	Здатність до планування, організації та управління	+	+	+	+
3	Здатність до пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел і проведення досліджень на відповідному рівні	+	+		+
4	Навички міжособистісної взаємодії	+	+	+	+
5	Здатність навчатись та навчати		+	+	
6	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	+	+	+	+

7	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)	+	+		+
8	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	+	+	+	+
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
1	Вміння оцінювати організацію та якість надання різних видів медичної допомоги та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення		+		+
2	Вміння застосовувати теоретичні знання та практичні уміння при організації управління в медсестринських структурних підрозділах	+	+	+	+

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЄКТС.

Тема 1. Громадське здоров'я: предмет вивчення та структура навчальної дисципліни.

Здоров'я населення як визначальний чинник поступального розвитку суспільства, його перспектив у соціальній, економічній, науковій, культурній та іншій сферах життєдіяльності. Наука «громадське здоров'я». Вплив соціальних, економічних, екологічних, поведінкових, організаційних та інших чинників на формування популяційного здоров'я з метою розробки профілактичних заходів щодо його поліпшення та оптимізації медичного обслуговування.

Популяційне здоров'я як явище, обумовлене комплексним впливом різноманітних чинників навколишнього природного та антропогенного середовища і рівнем розвитку медичної допомоги.

Тема 2. Теоретичні основи і розвиток науки та навчальної дисципліни «Громадське здоров'я».

Охорона здоров'я як соціальна функція суспільства та медицини з охорони і зміцнення здоров'я. Розвиток охорони здоров'я починаючи від часів первісного суспільства і до сучасності.

Тема 3. Правові засади охорони здоров'я.

Рівень правових знань фахівців медичної галузі з точки зору формування загального правового світогляду, так і з огляду досягнення відповідного професійного рівня.

У своїй професійній діяльності медичні працівники мають керуватися нормами багатьох видів права, у тому числі конституційного, державного, адміністративного, цивільного, сімейного та кримінального. Знання та розуміння положень і норм права на охорону здоров'я, які викладено в нормативно-правових актах, є основою формування правового мислення, попередження правопорушень, уміння відстоювати та захищати працівниками охорони здоров'я права своїх пацієнтів і свої власні права.

Значущість права на охорону здоров'я дала поштовх активному розвитку нової галузі права – медичному праву. Вдосконалення медичного законодавства. Впровадження медичного страхування.

Правова освіта медичних працівників.

Тема 4. Основи та значення медичної статистики.

Медична статистика як вид біостатистики, який вивчає стан здоров'я населення, питання організації медичної допомоги населенню, а також проводить оцінку якості і ефективності роботи медичних установ. Теоретичні основи медичної статистики: загальна діалектика; економічна наука; медична наука; загальна теорія статистики. Розділи медичної статистики: статистика здоров'я населення; статистика системи охорони здоров'я; статистика організації та проведення медико-соціальних, клінічних та експериментальних досліджень.

Завдання медичної статистики: вивчення статну здоров'я населення; встановлення та вивчення причинно-наслідкових зв'язків захворюваності, смертності, інвалідності населення в залежності від різних факторів і умов навколишнього середовища; вивчення та аналіз даних про кадри в системі охорони здоров'я, мережі медичних закладів охорони здоров'я з метою планування і визначення потреби населення в різних видах медичної допомоги; оцінка якості та ефективності роботи лікарів і закладів охорони здоров'я, а також лікувально-оздоровчих заходів щодо попередження захворюваності та смертності населення; оцінка достовірності результатів статистичного дослідження при проведенні медико-соціальних, клінічних та експериментальних робіт.

Тема 5. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука та предмет викладання. Медична статистика. Методичні основи організації статистичного дослідження в системі охорони здоров'я.

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як один із підрозділів медичної науки, що вивчає закономірності громадського здоров'я та систему його охорони.

Медична статистика як розділ суспільної практики, галузь статистики. Предмет та методи медичної статистики як науки. Зміст медичної статистики. Взаємозв'язок явищ та процесів, які відносяться до біологічних особливостей нашого організму.

Діяльність лікарів, пов'язана з обліком, розробкою та аналізом статистичних матеріалів. Обґрунтування нормативно-організаційних потреб у наданні окремих видів допомоги, визначенні закономірностей рівня здоров'я населення та якості медичної допомоги, узагальнення результатів діяльності установ, лікарів, наукових досліджень.

Тема 6. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука, завдання, методи. Історія становлення.

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука. Розвиток соціальної медицини. Методи соціальної медицини: статистичні, демографічні, історичні, експериментальні, епідеміологічні, економічні, соціологічні, методи експертних оцінок, моделювання, прогнозування. Значення соціальної медицини для формування охорони здоров'я.

Історія розвитку соціальної медицини, як самостійної науки.

Тема 7. Методика планування, організація та проведення статистичного дослідження стану здоров'я населення.

Організація та етапи статистичного дослідження. Програми статистичного дослідження. Мета та план статистичного дослідження. Джерела статистичної інформації. Методи статистичних досліджень за часом та ступенем охоплення. Методи збирання статистичної інформації. Поняття про вибіркове дослідження. Об'єкт та одиниця спостереження. Види групування. Види, правила побудови та заповнення статистичних таблиць.

Тема 8. Відносні величини. Графічне зображення статистичних даних. Середні величини, методика їх обчислення. Варіаційні ряди.

Відносні величини (інтенсивні, екстенсивні, наочності, співвідношення). Визначення, методика обчислення, значення та застосування в діяльності медичних працівників. Графічні зображення медико-біологічних даних.

Середні величини в діяльності охорони здоров'я, їх види, практичне значення, методи розрахунку. Поняття варіації, мінливість параметрів сукупності, методи оцінки.

Варіаційні ряди, їх елементи, характеристики та параметри. Різноманітність ознаки, методика їх розрахунку. Варіаційні ряди в сфері охорони здоров'я.

Тема 9. Використання статистичної інформації для оцінки діяльності медичних закладів.

Використання даних поточного обліку та аналізу роботи закладів в цілому, окремих підрозділів і медичного персоналу для оперативної корекції та планування діяльності амбулаторно-поліклінічних та стаціонарних закладів. В лікувально-профілактичних закладах циркулює численна інформація щодо хворих, використання ресурсів (ліжок по відділенням, лікувально-діагностичних і допоміжних підрозділів), коштів. Відповідні дані про всі розділи роботи можна отримати з облікових документів, затверджених МОЗ України. Статистична звітність та її використання.

Тема 10. Кореляційно-регресійний аналіз.

Види взаємозв'язків та їх аналіз.

Кореляційно-регресійний аналіз взаємозв'язків чинників і результативних ознак у медичних дослідженнях.

Усі зміни, що відбуваються в природі, є взаємопов'язаними і взаємозумовленими. Мінливість певної ознаки як наслідок зміни інших параметрів, у свою чергу, зумовлює мінливість інших ознак.

Тема 11. Метод стандартизації.

Метод стандартизації. Суть, значення та застосування методу для виявлення впливу різних чинників ризику на показники здоров'я населення та діяльності лікувально-профілактичних закладів.

Тема 12. Медико-соціальні проблеми та методологія вивчення здоров'я

населення. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.

Здоров'я населення може розглядатися в різних аспектах. Воно може бути охарактеризоване як категорія: соціально-біологічна; соціально-політична; економічна; морально-етична; психофізіологічна; медико-соціальна. 4 рівня здоров'я населення: індивідуальне – здоров'я окремої людини; групове – здоров'я соціальних та етнічних груп; регіональне – здоров'я населення адміністративних територій; громадське – здоров'я суспільства в цілому, здоров'я популяції. Підходи до його визначення.

Методи вивчення здоров'я населення. Комплексна оцінка. Коефіцієнт життєстійкості. Індекс людського розвитку. Індекс бідності. Показник дожиття до певного віку (до 1,5,15,45, та 65 років). Метод «DALY». Методика основана на оцінці якості життя населення. Малюкова смертність. Середня тривалість майбутнього життя.

Тема 13. Медико-соціальні проблеми здоров'я населення та методика його вивчення. Здоров'я населення. Комплексна оцінка здоров'я населення. Фактори ризику, методика їх вивчення та вплив на здоров'я населення.

Вивчення здоров'я населення та вплив на нього соціальних чинників – найважливіша складова частина соціальної медицини.

Здоров'я є однією з найважливіших людських цінностей. Право на охорону здоров'я є одним із соціальних прав людини. Здоров'я нації прийнято вважати своєрідним індикатором економічного, екологічного та соціального благополуччя, а в сучасних умовах, на думку експертів ВООЗ, - і ресурсом національної безпеки.

Комплексний підхід до визначення поняття «здоров'я населення».

Загальне поняття факторів ризику захворювання чи смерті.

Тема 14. Методика вивчення факторів ризику та їх вплив на здоров'я населення.

Фактори ризику: їх сутність, зміст, види та характеристика.

Класифікація факторів: соціально-економічні; соціально-біологічні; екологічні та природно-кліматичні; організаційні та медичні.

Методика вивчення факторів ризику.

Тема 15. Методика вивчення та оцінка демографічних показників, розділи та їх характеристика.

Предмет і зміст демографії. Значення демографічних даних для характеристики здоров'я населення та практики охорони здоров'я. Показники народжуваності, загальної смертності, природного приросту. Методика розрахунку та аналіз показників. Поняття про середню очікувану тривалість життя. Документи, які використовуються для вивчення природного руху населення.

Показники смертності немовлят (малюкової): неонатальна, рання неонатальна, постнеонатальна смертність; мертвонароджуваність, перинатальна смертність. Методики визначення показників. Типи смертності немовлят: А. В. С. Основні групи чинників, що впливають на формування рівнів малюкової

смертності (біологічні, екологічні, медико-організаційні, спосіб життя).

Тема 16. Медико-соціальні проблеми захворюваності населення, її види та

методи вивчення.

Статистика захворюваності. Поняття про епідемічний та неепідемічний типи патології. Види захворюваності, методи вивчення захворюваності, їх переваги та недоліки. Облікові та звітні документи для вивчення захворюваності, правила їх заповнення. Фактори, що впливають на повноту даних про захворюваність в залежності від методів її вивчення. Міжнародна статистична класифікація хвороб. Розбіжності захворюваності міського та сільського населення, різних вікових і статевих груп населення.

Вивчення захворюваності за даними звертань по медичну допомогу. Вивчення загальної захворюваності: одиниця спостереження, облікові документи, правила їх заповнення. Методика визначення показників первинної захворюваності та поширеності захворювань, їх оцінка, регіональні особливості. Динаміка показників загальної захворюваності.

Тема 17. Захворюваність населення як медико-соціальна проблема. Види захворюваності, методи вивчення. Тенденція та особливості захворюваності населення України, інших держав.

Статистика захворюваності. Поняття про епідемічний та неепідемічний типи патології. Види захворюваності, методи вивчення захворюваності, їх переваги та недоліки. Облікові та звітні документи для вивчення захворюваності, правила їх заповнення. Фактори, що впливають на повноту даних про захворюваність в залежності від методів її вивчення. Міжнародна статистична класифікація хвороб. Розбіжності захворюваності міського та сільського населення, різних вікових і статевих груп населення.

Вивчення захворюваності за даними звертань по медичну допомогу. Вивчення загальної захворюваності: одиниця спостереження, облікові документи, правила їх заповнення. Методика визначення показників первинної захворюваності та поширеності захворювань, їх оцінка, регіональні особливості. Динаміка показників загальної захворюваності.

Тема 18. Концепція найважливіших соціально-значущих захворювань.

Групи найважливіших соціально значущих захворювань : хронічні неепідемічні захворювання (хвороби системи кровообігу, цукровий діабет, ожиріння, злякисні новоутворення); наркоманія. алкоголізм, тютюнокуріння; психічні розлади; травматизм; інфекційні та паразитарні хвороби (туберкульоз, ВІЛ-інфекція та синдром набутого імунodefіциту (СНІД)).

Тема 19. Медична допомога. Її види та порядок надання.

Забезпечення надання медичної допомоги. Медична допомога надається відповідно до медичних показань професійно підготовленими медичними працівниками, які перебувають у трудових відносинах із закладами охорони

здоров'я, що забезпечують надання медичної допомоги згідно з одержаною відповідно до закону ліцензією та фізичними особами-підприємцями, які зареєстровані та одержали відповідну ліцензію в установленому законом порядку і можуть перебувати з цими закладами у цивільно-правових відносинах.

Медична допомога за видами поділяється на екстрену, первинну, вторинну (спеціалізовану), третинну (високоспеціалізовану), паліативну, медичну реабілітацію.

Порядок надання медичної допомоги лікарями та іншими медичними працівниками і порядок направлення пацієнтів до закладу охорони здоров'я, що надає медичну допомогу відповідного виду.

Тема 20. Методика проведення медико-соціальної експертизи тимчасової втрати працездатності в роботі лікувально-профілактичних закладів.

Види медичних експертиз, їх завдання. Сутність медико-соціальної експертизи тимчасової та стійкої втрати працездатності. Ступені втрати працездатності. Заклади, які здійснюють експертизу тимчасової втрати працездатності.. Завдання лікуючих лікарів при проведенні експертизи тимчасової втрати працездатності. Лікарсько-консультативна комісія (ЛКК): функції, склад, організація роботи. Види тимчасової непрацездатності, Порядок видачі та продовження листків непрацездатності при різних її видах.

Тема 21. Методика проведення медико-соціальної експертизи стійкої втрати працездатності.

Організація медико-соціальної експертизи стійкої втрати працездатності. Види медико-соціальних експертних комісій (МСЕК), функції, задачі, структура. Групи інвалідності, які встановлюють МСЕК. Причини та види інвалідності. Організація реабілітації інвалідів та оскарження рішення МСЕК.

Тема 22. Промоція здоров'я. Організація, методи та способи медико-гігієнічного навчання та виховання населення. Профілактичний напрямок діяльності системи охорони здоров'я.

Промоція здоров'я, основні методи та форми санітарної просвіти у формуванні здорового способу життя. Значення профілактики в системі громадського здоров'я. Концепція чинників ризику в розробці профілактичних програм. Нормативно-правова база профілактичних програм охорони громадського здоров'я.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u> (шифр і назва)	нормативна

Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: <u>223 «Медсестринство»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:
		1-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 14 самостійної роботи студента – 76	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр <u>1 р.н</u>	Семестр
		1-й
		Лекції
		4 год.
		Практичні, семінарські
		10 год.
		Лабораторні
		год.
		Самостійна робота
		76 год.
Індивідуальні завдання: год.		
Вид контролю: диф. залік.		

Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин			
	Форма навчання (денна)			
	Усього	У тому числі		
лек		пр	срс	
Тема 1. Громадське здоров'я: предмет вивчення та структура навчальної дисципліни.	2	2	--	
Тема 2. Теоретичні основи і розвиток науки та навчальної дисципліни «Громадське здоров'я»	2	--	2	2
Тема 3. Правові засади охорони здоров'я	2	--	--	2
Тема 4. Основи та значення медичної статистики	4	--		
Тема 5. Статистика як окрема наука. Теоретичні та методичні основи медичної статистики, її організація та зміст. Значення для практики охорони здоров'я.	4	--	2	4
Тема 6. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука та предмет викладання. Медична статистика. Методичні основи організації статистичного дослідження в системі охорони здоров'я.	4	--	--	8
Тема 7. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука, завдання, методи вивчення.	2	--	--	4
Тема 8. Методика планування, організація та проведення статистичного дослідження стану здоров'я населення	2	2	--	
Тема 9. Відносні величини. Графічне зображення статистичних даних. Середні величини, методика їх обчислення. Варіаційні ряди.	10	--	--	4
Тема 10. Використання статистичної інформації для оцінки діяльності медичних закладів.	3	--	2	8
Тема 11. Кореляційно-регресійний аналіз.	4			2
Тема 12. Метод стандартизації.	4			2
Тема 13. Медико-соціальні проблеми та методологія вивчення здоров'я населення. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.	4		2	6

Тема 14. Медико-соціальні проблеми здоров'я населення та методика його вивчення.	2			4
Тема 15. Здоров'я населення. Комплексна оцінка здоров'я населення. Фактори ризику, методика їх вивчення та вплив на здоров'я населення.	3			
Тема 16. Методика вивчення факторів ризику та їх вплив на здоров'я населення.	2		2	4
Тема 17. Методика вивчення та оцінка демографічних показників, розділи та їх характеристика.	4			4
Тема 18. Методико-соціальні проблеми захворюваності населення, її види та методи вивчення.	4			2
Тема 19. Захворюваність населення як медико-соціальна проблема. Види захворюваності, методи вивчення. Тенденція та особливості захворюваності населення України, інших держав.	4			4
Тема 20. Концепція найважливіших соціально-значущих захворювань.	2			4
Тема 21. Медична допомога. Її види та порядок надання	2			
Тема 22. Методика проведення медико-соціальної експертизи тимчасової втрати працездатності в роботі лікувально-профілактичних закладів.	8			
Тема 23. Методика проведення медико-соціальної експертизи стійкої втрати працездатності.	4			6
Тема 24. Промоція здоров'я. організація, методи та способи медико-гігієнічного навчання та виховання населення. Профілактичний напрямок діяльності системи охорони здоров'я.	8	2		6
Всього годин по дисципліні	90	4	10	76

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методика планування, організація та проведення статистичного дослідження стану здоров'я населення.	2
2	Промоція здоров'я. Організація, методи та способи медико-гігієнічного навчання та виховання населення. Профілактичний напрямок діяльності системи охорони здоров'я.	2
	Всього лекційних годин	4

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальна медицина та організація охорони здоров'я, як наука та предмет викладання. Медична статистика. Методичні основи організації статистичного дослідження в системі охорони здоров'я.	2
2	Відносні величини, графічне зображення статистичних даних. Середні величини, методика їх обчислення. Варіаційні ряди.	2
3	Кореляційно-регресійний аналіз.	2
4	Метод стандартизації.	2
5	Здоров'я населення. Комплексна оцінка здоров'я населення. Фактори ризику, методика їх вивчення та вплив на здоров'я населення	2
	Всього годин практичних занять	10

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука, завдання, методи. Історія становлення.	4
2	Теоретичні основи і розвиток науки та навчальної дисципліни «Громадське здоров'я»	4
3	Правові засади охорони здоров'я	6
4	Статистика – як окрема наука. Теоретичні і методичні основи медичної статистики, її організація і зміст. Значення для практики охорони здоров'я.	6
5	Відносні величини, графічне зображення статистичних даних.	6
6	Середні величини, методика їх обчислення.	6
7	Кореляційно-регресивний аналіз.	6
8	Метод стандартизації.	4
9	Медико-соціальні проблеми та методологія вивчення здоров'я населення. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.	6
10	Захворюваність населення як медико-соціальна проблема. Види захворюваності, методи вивчення. Тенденція та особливості захворюваності населення України, інших держав.	4
11	Концепція найважливіших соціально значущих захворювань.	2
12	Підготовка до практичних занять та опрацювання практичних навичок	12
13	Самостійне опрацювання тем лекцій	10
	Всього годин самостійної роботи студента	76

Індивідуальна робота студентів під керівництвом викладача з навчальної дисципліни «Соціальна медицина та медична статистика» проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем і підготовки доповідей за ними; вивчення нормативних документів з методології наукових досліджень, рекомендованих для вивчення різних тем дисципліни; виконання індивідуальних завдань.

Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни «Соціальна медицина та медична статистика» передбачається застосування як традиційних (лекції, семінари), так і інтерактивних (обговорення в малих групах, реферати, круглі столи, участь в науково-практичних конференціях) форм проведення занять з використанням сучасних технічних засобів.

Проведення практичних занять, виконання самостійних та індивідуально-творчих завдань планується з урахуванням обраних тем.

Методи контролю

Протягом вивчення навчальної дисципліни всі види діяльності студента підлягають контролю, як поточному (на кожному занятті), так і підсумковому (під час контрольних заходів).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям теми та під час індивідуальної роботи викладача зі

студентом для тих тем, які студент опрацює самостійно і вони не належать до структури практичного заняття.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається за результатами навчальної роботи студента за всіма видами пізнавальної діяльності: аудиторна і позааудиторна робота, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань, а також за результатами підсумкового контролю.

Оцінювання успішності навчання студентів за ЕСТС організації навчального процесу

Поточна навчальна діяльність (ПНД) студентів контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми навчальної дисципліни та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. Для студентів заочної форми навчання до поточних оцінок також належить оцінка за виконане індивідуальне завдання. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для навчальних дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5,00	200	4,47-4,49	179	3,94-3,96	158	3,42-3,44	137
4,97-4,99	199	4,45-4,46	178	3,92-3,93	157	3,40-3,41	136
4,95-4,96	198	4,42-4,44	177	3,89-3,91	156	3,37-3,39	135
4,92-4,94	197	4,40-4,41	176	3,87-3,88	155	3,35-3,36	134
4,90-4,91	196	4,37-4,39	175	3,84-3,86	154	3,32-3,34	133
4,87-4,89	195	4,35-4,36	174	3,82-3,83	153	3,30-3,31	132
4,85-4,86	194	4,32-4,34	173	3,79-3,81	152	3,27-3,29	131
4,82-4,84	193	4,30-4,31	172	3,77-3,78	151	3,25-3,26	130
4,80-4,81	192	4,27-4,29	171	3,74-3,76	150	3,22-3,24	129
4,77-4,79	191	4,24-4,26	170	3,72-3,73	149	3,20-3,21	128
4,75-4,76	190	4,22-4,23	169	3,70-3,71	148	3,17-3,19	127
4,72-4,74	189	4,19-4,21	168	3,67-3,69	147	3,15-3,16	126
4,70-4,71	188	4,17-4,18	167	3,65-3,66	146	3,12-3,14	125
4,67-4,69	187	4,14-4,16	166	3,62-3,64	145	3,10-3,11	124
4,65-4,66	186	4,12-4,13	165	3,60-3,61	144	3,07-3,09	123
4,62-4,64	185	4,09-4,11	164	3,57-3,59	143	3,05-3,06	122
4,60-4,61	184	4,07-4,08	163	3,55-3,56	142	3,02-3,04	121
4,57-4,59	183	4,04-4,06	162	3,52-3,54	141	3,00-3,01	120
4,54-4,56	182	4,02-4,03	161	3,50-3,51	140	Менше 3	Недостатньо
4,52-4,53	181	3,99-4,01	160	3,47-3,49	139		
4,50-4,51	180	3,97-3,98	159	3,45-3,46	138		

Перерахунок середньої оцінки за ПНД проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу», затвердженій наказом ректора ХНМУ № 52 від 23.02.2016 р. Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми.

Диференційований залік з навчальної дисципліни або її частини – це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс (семестр):

– рівень теоретичних знань;

- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції – вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Кафедра повинна забезпечити для підготовки до заліку на інформаційному стенді такі матеріали:

- перелік теоретичних питань (у т.ч. питання із самостійної роботи);
- критерії оцінки знань і умінь студентів;
- графік відпрацювання студентами занять впродовж семестру.

Диференційований залік проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з навчальної дисципліни та передбачає врахування ПНД і перевірку засвоєння усіх її тем. Оцінка визначається у балах від 120 до 200 та відміткою – «зараховано», «не зараховано».

Оцінка з навчальної дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі підсумкові заняття та залік. Студентам, що не виконали вимоги освітньої програми виставляється оцінка **F_x**, якщо вони були допущені до складання заліку, але не склали його. Оцінка **F** виставляється студентам, які не допущені до складання заліку.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу полягає у дотриманні Етичного Кодексу, укладеного університетською спільнотою, в якому визначено основні моральні принципи (Кодекс корпоративної етики ХНМУ, <http://knmu.edu.ua>)

Відповідно до діючої «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу» студенти мають отримати оцінку за кожною темою дисципліни. Якщо студент пропустив навчальне заняття він має його відпрацювати відповідно до «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять». Відпрацювання проводяться щоденно черговому викладачу кафедри.

У разі, якщо студент не здав вчасно індивідуальне завдання з поважної причини, необхідно повідомити викладача про таку ситуацію та встановити новий строк здачі. Якщо студент не встигає з виконанням індивідуального завдання він може попросити у викладача відкладення терміну з обґрунтуванням причини невчасного виконання (викладач вирішує в кожній конкретній ситуації чи є сенс продовження строку виконання і на який термін).

У разі невиконання завдань під час навчальних занять, чи невиконання частини такого заняття викладач виставляє незадовільну оцінку, яку студент має перескласти викладачеві у вільний час викладача і студента, який слід попередньо призначити.

Під час лекційного заняття студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші.

Під час практичних занять очікується достатній рівень підготовленості студентів до них та активна участь в роботі і виконанні поставлених викладачем завдань. Зокрема, очікується активна участь під час обговорення в аудиторії,

студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час занять важливі:

- повага до колег, ввічливість та вихованість,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами, підготовленість до заняття.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у різноманітних науково-комунікативних заходах з предметного профілю.

Успішне проходження курсу вимагає дотримання академічної доброчесності, знання та вміння використовувати при підготовці до занять та виконанні завдань Положення про порядок перевірки у Харківському національному університеті текстових документів – дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, матеріалів наукових форумів, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність текстових запозичень.

Поведінка в аудиторії (основні «так» та «ні»)

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм. Під час занять студенти мають бути вдягнені в медичні халати (професійний одяг).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити воду;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- грати в азартні ігри;
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої, інші напої окрім води, а також наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і територію);

– галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Біостатистика / підручник за заг.ред В.Ф.Москаленка. – К. 200 – 184 с.
2. Голяченко О.М. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я (для ВНЗ III - IV рівнів акредитації). Тернопіль. – 2002.
3. Лехан В.М., Вороненко Ю.В. та ін. Епідеміологічні методи вивчення неінфекційних захворювань (для ВНЗ III - IV рівнів акредитації). Дніпропетровськ, Київ.- 2004.
4. Медик В.А., Юрьев В.К. Курс лекцій по общественному здоров'ю и здравоохранению:
5. Москаленко В.Ф., Грузева Т.С., Іншакова Г.В. Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня. – Контраст, 2006, – 296 с.
6. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / За ред. Ю.В. Вороненка. – Київ: “Здоров'я”, - 2002. – 359 с.
7. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я (для позааудиторної самостійної підготовки до практичних занять, для ВНЗ III - IV рівнів акредитації). / За редакцією Рудня В.В. Львів. – 2003.
8. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / Під заг. Ред. Ю.В.Вороненка, В.Ф.Москаленка. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 680 с.
9. Громадське здоров'я / за редакцією академіка НАМН України В.Ф. Москаленка.- Вінниця: Нова Книга. 2013. 559с.

Допоміжна

1. Брукман Н.С. Руководство для операционных сестер. — М.: Медицина, 1991. — 200 с.
2. Вороненко Ю.В., Литвинова О.Н. Менеджмент та лідерство в медсестринстві. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. — 368 с.
3. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові, напрямки протидії / ПАН України. Інститут економіки; за ред. В.Стешенко. - К., 2001.-560с.
4. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров'я” від 19.11.1992 р. із змінами і доповненнями.
5. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” від 24.02.1994 р.

6. Закон України “Про захист населення від інфекційних хвороб” від 06.04.2000 р.

7. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 01.06.2000 р. із змінами і доповненнями.

8. Здоровье XXI - Основы политики достижения здоровья для всех в Европейском регионе (Европейская серия „Здоровье для всех”). - № 6. - Копенгаген, ВОЗ ЕРБ, 1999. - 310 с.

9. Калинин В.И. Медицинская сестра отделения терапевтической стоматологии. — М.: Медицина, 1984. — 134 с.

10. Конституція України, 1996.

11. Кучеренко В.З., Агарков Н.М. и др. Социология гигиены и организация здравоохранения. (учебное пособие). – М., 2000. - 43

12. Нейко Є.М., Рудько Г.І., Смоляр Н.І. Медико-геоекологічний аналіз стану довкілля як інструмент оцінки та контролю здоров'я населення. – Івано-Франківськ-Львів: ЕКОР, 2001. - 350 с.

13. Эпиднадзор за ВИЧ / СПИД в Украине (1987-2000 гг.). - К.: 2000. - 68 с.

Інформаційні ресурси

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського. URL: <http://www.dnrb.gov.ua>

2. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua

3. Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету. URL: <http://libr.knmu.edu.ua/index.php/biblioteki>

4. Національна бібліотека України ім. В.И. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

5. Національна наукова медична бібліотека України. URL: <http://www.library.gov.ua>

6. Національна медична бібліотека США. URL: <http://www.nlm.nih.gov>

7. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка. URL: <http://korolenko.kharkov.com>